FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA XVII.

Kolozsvár, 2012. március 22–23.

KÖZÖSSÉGI TEREK – A BELSŐÉPÍTÉSZET TÜKRÉBEN

GAÁL Sarolta

Abstract

The philosophers, artists, architects are concerned about the question of the space for a long time. The theories recognised under my research, systems, practical methods help with the architectural planning. We may say that the architecture is the measure of a basis the man, all proportions, form and arrangement he conforms to him. A building comes as a two-dimensional picture to us optically firstly, we see the whole one in the course of our motion in space then (in 3D). I observed the difference how other spaces come into existence in a kindergarten, a church, a searching centre in my works, all of his bases are the men though. New variations are born always at other communities, on an other site, in an other situation.

Key words:

interior design, community spaces, human scale, private sphere, public sphere

1. ábra. Le Corbusier _ Le Modulor

Összefoglalás

A közösségi belső terek kialakítása eltérő szituációkban azonos építészeti törekvésekkel. A téma három részben elemzi a tér, mint fogalom helyzetét és viszonyát. Az első fejezet a „tér az építészetben” címmel építészetelméleti megközelítéssel vizsgálja a teret. Másodszor a „tér az emberben”, vagyis mik az optimális térérzet feltételei az emberben; majd az „ember az építészeti térben” címmel az embert, mint időtlen léptéket állítja az építészeti térbe.

Kulcsszavak:

belsőépítészet, közösségi terek, emberi lépték, privát szféra, publikus szféra

Bevezető

Az értekezésem a belső közösségi terek témájára épül, építészet elméleti és gyakorlati síkon megközelítve azt. Az évszázadok folyamán kialakult építészeti kultúránk és világképünk alapján ma is többféle megfogalmazás és elmélet él a témával kapcsolatban. Három épület belső téri elemzésén keresztül vizsgálom a különböző térfajták, térrendszerek és térkapcsolatok folyamatát, a belső és a külső tér, valamint azok átmeneteinek egymáshoz való viszonyát. Tanulmányozom az építészeti éveim során megtapasztalt gyakorlati szempontrendszer alkalmazását a tervezésben, valamint megfigyelem az alkalmazott anyagok, felületek, térbeli kapcsolatok emberre gyakorolt hatását az épületben. Párhuzamot állítok privát és publikus terek között, valamint azok vegyes kapcsolatainak megjelenésében.

Három funkció, három helyszín, három szituáció - ezért ellentétek és fellelhető párhuzamok mentén rendszereztem a választott példákat. Pestszentimrei Óvodacentrum építészeti tervpályázat bemutatása: az óvoda, mint közösségi tér, a gyermek – mint még nem kialakult egyéniség - fejlődését elősegítő terek és hatások színhelye, átmeneti jelenség az otthon privát szférája és a társadalom publikus szférája között. Alsózsolcai metodista közösség temploma _ cigány gyülekezet közösségi tere, a fél privát – fél publikus szférák találkozása. Hasonlóan az óvodához, társadalomformáló jelenség, ahol a periférián élő emberek megtanulnak egymás mellett élni, egymással közösséget formálni. Pécsi Science Building _ az oktatás, kutatás, nagyváros által magasabb szintre emelt intézmény terei, privát – fél privát – fél publikus – publikus részekkel.

Tér az építészetben

Ez az egyszerű szó az építészetelméletben alapvető jelentőséggel bír. A tér fogalmával, úgy érezzük, egye-nesen az építészet lényegére tapintunk, hiszen az építészet kérdése sok tekintetben a tér kérdésévé vált. Éppen ezért sok gondolkodó, filozófus, építész tett szert a tér valamilyen megfogalmazására és ennek eredményeként sok fajta egymásra épülő, vagy egymásnak ellentmondó térelmélet született.

Építészeti térről először a művészettörténészek kezdtek el beszélni, de egyelőre csak az észlelés folyamatát vizsgálván az építészet szemlélésében. Igazán az építészetet, mint téralakító művészetet is először Alois Riegl művészettörténész határozza meg A későrómai iparművészet c. könyvében 1901-ben, és azt kérdezi: *“De nem a térképzésre irányult-e az emberi műveltség ébredése óta minden olyan építőművészet célja, mely egy puszta emlékkő állításánál többet akar?”* Ebben a felfogásban az építészet célja a (zárt) térnek a létrehozása és a tér határainak a megteremtése. A tér határának a megformálásával az épület plasztikai alkotássá változott. Felismerték a tér jelentőségét, a tér-tipológia alapvetően a teret határoló felületeknek, mint síkoknak az érzékelési (felfedezési) folyamatát elemzi. Az építészet értékelésének hangsúlya a térhatár által létrehozott “valamire” helyeződik, ami azért

definiálható nehezen, mert önmagában nem kézzel fogható, pusztán csak a határoló falak közötti levegő.

Tér az emberben

A tér kialakult fogalma az emberben és az optimális belső tér feltételei. Az ember alapvető igénye a kezdetektől fogva, hogy hajlék legyen körülötte, ahol biztonságban, az időjárás viszonyaitól függetlenül élhessen. A történelem folyamán végbemenő változások követték az ember evolúciós fejlődését, a technika gyors ütemű szárnyalását. De nem elég csak az idő síkján mérni az építészet változását, mert az „ahány hely, annyi ház” elvén kiindulva, hamarosan a variációk sokféleségével találjuk magunkat szemben. Szinte minden tényező befolyással van az épületek kialakulására: az éghajlat, domborzat, társadalom, gazdaság, kultúra és vallás, hagyományok, hogy csak a legalapvetőbbeket soroljam. Mégis egy valami mindenhol egy és ugyanaz, egy valamiben minden ház megegyezik, ez pedig az időtlen léptéke: az ember, a felhasználó.

A hétköznapi tereket alrendszerekre tagolják a különböző érzékszervekkel szerezhető információk is. A látás, a hallás, a tapintás, a szaglás sajátos tereket képez ugyanazon fizikai téren belül. Ezeknek a tereknek a megkülönböztetése, viszonyuk, átfedéseik ismerete az építészeti téralakításban gyakorlati szempont.

Az építészet feladata az, hogy belső üres teret állítson az ember rendelkezésére. Hozzáteszi, hogy az ember ebben a térben él és működik. A belső üres tér nem passzív színpad, hanem eszköz, amely a benne lakó, működő emberre sokrétűen hat.

Ember a térben - tézisek

1. TÉZIS

Az óvoda, mint közösségi tér, a gyermek – mint még ki nem alakult személyiség - fejlődését elősegítő terek és hatások színhelye. A nevelés és oktatás legfontosabb, ha nem is egyedüli, első materiális kerete. Az óvoda átmeneti jelenség az otthon privát szférája és a társadalom publikus szférája között; amikor a gyermek 3 éves korában már biztonságosan mozog otthon, elérkezik az ideje a tágabb közösségi életre való felkészülésének. Egyfajta szocializálódást kezdeményező és tanító funkció és aktív cselekvési színtér is egyben. Ebben a korszakban a gyermekek megtanulnak beilleszkedni a közösségbe, fészeket és kibontakoztatni saját maguk és a világ határait, valamint játékok segítségével felkészülni az iskoláskor fegyelmezett tanulási feladataira.

2. TÉZIS

A teljes üvegfal része annak a koncepciónak, miszerint transzparens elválasztó felületek képesek összeadni a tereket és elmosni a határokat kint és bent között, ezáltal szabadabb, inspiratívabb térélményt adva a szemlélőnek. Az intenzív környezeti kapcsolat aktívvá teszi a belső tereket, feloldva

a falak által keltett zártság érzetét. A külső környezeti hatások folytonos változatosságot generálnak a felületeken, ezzel mindig megújuló térélményt előidézve.

3. TÉZIS

Ennek a kis gyülekezetnek a temploma, mint közösségi tér a fél privát – fél publikus szféra közötti átmenetet jelenti. A településen élő roma lakosság félig zárt közössége. Istentiszteletek színhelye, ami egyben közösségi házként is befogadja a hívőket. A szakrális tér megjelenik, de mellette a családokból álló gyülekezet mindennapi életének színtere is. Hasonlóan az óvodához, társadalomformáló jelenség, ahol a periférián élő emberek megtanulnak egymás mellett élni, egymással közösséget formálni.

4. TÉZIS

Az építészeti térben az arányrendszer, az anyagok, felületek, formák és a fény intenzitásának helyes megválasztása nagy hangsúllyal bír az első benyomás létrejöttében. Minden építészeti eszköz jelet közvetít a szemlélő felé – még ha sokszor ezek a hatások nem is tudatosak – az épület karakterének a jeleit. Az összhatás – lehet az harmónia vagy diszharmónia - az ami az emberben a hely szellemét, az építész üzenetét megjeleníti.

5. TÉZIS

Az oktatás, kutatás - a nagyváros által magasabb szintre emelt - intézményi terei egy félig zárt világot képviselnek. Az átmenet a privát – fél privát – fél publikus – publikus részeken lehetővé teszi, hogy az épület használói ne érezzék ezeket a határokat. A minimalista stíluson végbemenő változások által egy tér képes az átalakulásra – oktatás, konferencia, rendezvényter - funkciójának folyamatos megújítására. Egy adott téren belül ezen átmenetek elkülönülése és egybekapcsolása mozgalmassabbá és többretegűvé teszi a térélményt.

Irodalom

- [1] Batár Attila: Az emberi tér _ Válogatott tanulmányok, Terc, 2010.
- [2] Ferkai András: Úr vagy megélt tér _ Építészettörténeti írások, Terc, 2003.
- [3] Moravánszky Ákos, M. Gyöngy Katalin: A tér _ kritikai antológia, Terc, 2007.
- [4] Hajnóczi J. Gyula: Vallum és intervallum _ Az építészeti tér analitikus elmélete, Akadémiai Kiadó, Bp. 1992.
- [5] Hajnóczi J. Gyula: Vallum és intervallum _ Az építészeti tér analitikus elmélete, Akadémiai Kiadó, Bp. 1992.
- [6] Gádoros Lajos: Középületek tervezése, Tankönyvkiadó, Bp., 1978.
- [7] Dr. Reischl Antal: Lakóépületek tervezése, Tankönyvkiadó, Bp., 1973.
- [8] Major Máté: Építészettörténeti és építészetelméleti értelmező szótár, Akadémiai Kiadó, Bp., 1983.
- [9] Alois Riegl: A későrómai iparművészet _ Művészet és elmélet, Corvina Kiadó, 1989.
- [10] Johannes Itten: A színek művészete _ Tanulmányi kiadás, Corvina Kiadó, 1978.
- [11] Somogyi Krisztina: Balázs Mihály, Kijárat Kiadó 2006.

Gaál Sarolta DLA, építész

Pécsi Tudományegyetem, Pollack Mihály Műszaki Kar, Tervezési és Építészeti Ismeretek Tanszék / Breuer Marcell Doktori Iskola

H-7624, Magyarország, Pécs, Rókus u. 2.

Telefon / Fax: +36303116324

E-mail: gaalsarolta@gmail.com , www.rga.hu